

УДК 81'373.7(=111=161.2)

СЕМАНТИКА ФЛОРОНІМА КВІТКА В УКРАЇНСЬКІЙ І АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Чернявська А.В., аспірант кафедри
германських мов і перекладознавства

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

У статті розглянуто семантику флороніма *квітка* (*flower*) на матеріалі ідіом і паремій української й англійської мов. Флоронім розглянуто в зіставному аспекті. Схарактеризовано його символічне значення. Установлено універсальні й національно-специфічні риси семантики флороніма *квітка* в структурі паремій та ідіом.

Ключові слова: флоронім, паремії, ідіоми, символічне значення, семантика флороніма.

В статье рассмотрена семантика флоронима *цветок* на материале идиом и паремий в украинском и английском языках. Флороним рассматривается в сопоставительном аспекте. Охарактеризовано его символическое значение. Установлены универсальные и национально-специфические черты флоронима *цветок* в структуре паремий и идиом.

Ключевые слова: флороним, паремии, идиомы, символическое значение, семантика флоронима.

Cherniavska A.V. SEMANTICS OF THE FLORONYM FLOWER IN THE UKRAINIAN AND ENGLISH PHRASEOLOGY

The article focuses on the semantics of the floronym *flower* on the basis of idioms and paroemias of the Ukrainian and English languages. The floronym is scrutinized in the contrastive aspect. The symbolical meaning of the floronym is characterised. Certain universal and specific national features of the floronym *flower* in the structure of proverbs and idioms are identified.

Key words: floronym, paroemia, idiom, symbolical meaning, semantics of a floronym.

Постановка проблеми. Антропоцентрична парадигма є актуальною в мовознавстві в останні десятиліття, оскільки дає змогу дослідити специфіку мовної об'єктивації різноманітних аспектів побутової свідомості носіїв різних мов. Одним із найбагатших джерел пізнання людини серед мовних засобів є фразеологізми. Саме в них відображається культурна самобутність народу, міститься та транслюється мудрість, світобачення та світосприйняття цього народу, передається життєвий досвід із покоління в покоління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатоаспектному аналізу фразем у різних мовах, а також теоретико-методологічним проблемам їхнього дослідження присвячено праці Б. Ажнюка, М. Алефіренка, М. Гамзюка, В. Жайворонка, Р. Зорівчак, В. Кононенка, О. Корнілова, З. Коцюби, О. Левченко, Ю. Прадіда, О. Селіванової, В. Телії, В. Ужченка й ін.

Актуальність теми дослідження становить необхідність систематизованого аналізу семантики, зокрема символічного значення квітів у зіставному аспекті. Назви рослин, як і найменування об'єктів навколишнього світу, доволі часто функціонують як компоненти фразеологічних одиниць. Флороніми є об'єктом лінгвістичних досліджень В. Жайворонка, І. Подоляна,

А. Сердюк, Т. Алексахіної й ін. Проте в семантичному, семіотичному та контрастивно-універсологічному плані в українській і англійській мовах флороніми досліджені мало.

Постановка завдання. Мета статті – виявити смислотворчу роль флороніма *квітка* у структурі фразеологізмів української й англійської мов. Об'єктом дослідження є ідіоми й паремії з флоронімом *квітка* (*flower*) в українській і англійській мовах.

У цій праці використано метод лінгвістичного опису, зіставний аналіз, аналіз словникових дефініцій, елементи компонентного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб зрозуміти смислотворчу роль флороніма *квітка* в українській мові та його аналогу *flower* в англійській мові, слід розглянути його символічне значення. В «Енциклопедії символів» Дж. Купера знаходимо таке пояснення символічного значення квітів: квіти втілюють жіночий, пасивний принцип, певну форму вмістилища, «чашу» квітки. Квітка в бутоні – це тільки потенційна можливість. Коли квітка розкривається й росте назовні зі свого центру, то втілює розвиток у здійсненні [12, с. 362].

Кожна розвинена мова має у своєму складі значну кількість стійких словосполу-

чень – фразеологізмів, що завжди вживаються носіями мови у звичному, усталеному оформленні. Саме вони найвиразніше передають дух і нев'янучу красу мови, яку витворив народ протягом віків для потреб спілкування в усній і писемній формах [24, с. 3].

Паремії є текстами відповідного жанру фольклору й водночас одиницями мови, семантичні особливості котрих зумовлюються специфікою відображення у свідомості тієї об'єктивної реальності, яку вони позначають, тобто своєрідністю взаємозв'язку мови й мислення [11, с. 6]. Отже, особливий статус паремій є одним із чинників, що зумовлює специфіку реалізації національного й універсального в їхній семантиці.

Флоронім *квітка* у структурі українських фразеологізмів має такі варіанти: *цвіт, квіт, цвіточок, чічка*. Англійський флоронім *flower – bloom, blossom*.

Квіти супроводжують усе людське життя – від народження до могили [8]. Це відображено як в українській, так і в англійській лінгвокультурах. На знак любові, подяки чи вибачення люди дарують квіти *natural flowers* [3, с. 342]. Їх дарують жінкам із нагоди дня народження чи закінчення вишу, це так звані *floral offerings, квіткові підношення* [3, с. 342]. У цих словосполученнях флоронім *flower* ужито в його денотативному значенні.

Звичаєвим для обох культур є використання квітів на весіллях, обов'язковим атрибутом нареченої є букет квітів, який у свідомості англійців асоціюється з *orange blossom* [29, с. 815]. Для українців прикметною є *весільна квітка* [8] – червона стрічка з барвінком, яку пришивають до шапки на весіллі нареченому й боярам під супровід весільних пісень [8]. Квіти дарують хворим чи покладають на могили: *floral tributes* [27, с. 1437]; *no flowers (by request)* [3, с. 694] (примітка до оголошення про похорон – просять не приносити квітів). Вираз *no flowers (by request)* [3, с. 694] притаманний американській культурі та може вживатись у переносному сенсі, означаючи «ніяких ознак співчуття, трауру». Сполучення *flower girl* [27, с. 498] уже рідко вживане в значенні *квітницарка, продавчиня квітів* [22]; проте часто позначає дівчинку, яка несе квіти перед нареченою на весіллі. *Flower arranging* [27, с. 498] – ікебана, або мистецтво укладання букетів і квіткових композицій, яке зародилось в Японії й розповсюдилось у цілому світі. У наведених сполученнях флоронім *квітка (flower)* вжито в денотативному значенні.

Квіти мають особливе символічне значення, яке відоме носіям обох лінгвокультур і має назву *language of flowers* [3, с. 586] – *мова квітів, гра у флірт квітів*. Наприклад, червоні троянди репрезентують романтичне кохання, а білі лілеї в англійських країнах використовують на похоронах [27, с. 498]. Вираз *say it with flowers* [27, с. 498] вербалізує пораду, у якій реалізується символічне значення флороніма *flower*, а саме: «висловлювати почуття за допомогою квітів (витончено); галантно залицятися» [1].

Спільною для побутової свідомості носіїв української й англійської мов є спостереження за природою, утілені в низці прислів'їв: *April showers bring forth May flowers* [30, с. 29]; *March winds and April showers bring Mayflowers* [7, с. 264]; *the flowers that bloom in the spring* [27, с. 498]; *У квітні – дощі, у травні – квіти* [7, с. 264]; *Де цвіток, там і медок* [18, с. 116]; *Де цвіт, там мід* [18, с. 58; 6, с. 378]; *Бджола летить на любий цвіт* [17, с. 54]; *На свіжий цвіт бджола сідає, а зів'ялий обминає* [18, с. 116]; *Бджоли раді цвіту, люди раді меду* [18, с. 182]; *Не з одної квітки бджола бере мед* [18, с. 183]. У пареміях обох мов простежується денотативне значення флороніма *квітка*, а саме: «трав'яниста рослина, що має на кінці стебла утворення, яке складається із серцевини й пелюсток навколо неї; звичайно має різне забарвлення та приємний запах» [21], пор. англійське *flower*: “the part of a plant from which the seed or fruit develops, often brightly coloured and lasting only a short time; a flower with its stem that has been picked as a decoration; plant grown for the beauty of its flowers” [29, с. 451].

Спостереження за змінами пір року простежуємо в українській фразеології в протиставленні «весна – осінь»: *Весна красна цві'їтк'ами, а осінь – плод'ами* [13, с. 66]; *Весна красна квітками, а осінь пирогами* [18, с. 79]; *Весна багата на квітки, а хліба в осені позичає* [18, с. 79]; *Весна багата на квітки, а осінь – на сніпки* [18, с. 79]. Флоронім *квітка* в цих пареміях вжито в денотативному значенні. Фразеологізми з досліджуванним флоронімом, ужитим у подібних контекстуальних ситуаціях, у проаналізованому англійському матеріалі не засвідчені.

Квіти асоціюються зі свіжістю, бажаністю. В англійській мові такі асоціації вербалізуються в сталих образних компаративах: *(as) fresh as a flower* [3, с. 359; 26, с. 112]; *(as) fresh as flowers in May* [3, с. 359; 26, с. 112]; *(as) welcome as (the) flowers in May* [3, с. 998];

26, с. 112], які ще В. Шекспір уживав у своїх творах [26, с. 112]. Для української мови характерні порівняння з флоронімом *квітка*, яка є втіленням краси: *хороша, як квітка* [3, с. 315]; *гарна, як квітка* [7, с. 400]; *як та квітка* [24, с. 367]; *як (мов, ніби) [та] квіточка (квітка)* [22]; *гарна, як квітка навесні* [7, с. 400]. Лексема *квітка* в цих фразеологізмах містить експліцитну сему «краса» в обох мовах. В українській паремії *Весна гарна квітами, людина – характером* [18, с. 46] універсальна домінуюча сема «краса» аналізованого флороніма слугує основою для порівняння пори року й характеру людини. В англійській фразеології подібного зіставлення не виявлено.

У прямому й переносному значенні досліджуваний флоронім вживається в таких ідіоматичних зворотах англійської й української мов: *(to) burst into bloom* [3, с. 175]; *(to) burst into flower* [3, с. 175]; *in (full) bloom* [27, с. 126; 29, с. 116]; *in (full) blossom* [29, с. 117]; *in full flourish* [3, с. 530]; *in bud* [27, с. 159; 29, с. 145]; *in flower* [27, с. 498]; *to come to full flower* [1]; *у повному розквіті* [3, с. 530]; *у цвіті (у цвіту)* [24, с. 939]. В обох мовах домінуючими семами флороніма *квітка* в наведених ідіомах є «молодий вік», а також «здоров'я». Ці фразеологізми відображають реальні спостереження за світом флори та контекстуально можуть уживатися стосовно людей.

Англійська ідіома *(to) fit like frost and flowers* [3, с. 337] побудована на протиставленні флороніма *flower* у його денотативному значенні та явища погоди, несумісного з ростом квітки. За умови перенесення цієї ситуації на людські стосунки аналізована ідіома означає таке: зовсім не підходити один одному, не гармоніювати. Українська паремія *Куди жяливі до чічки* [5, с. 127], за тлумаченням І. Франка, має значення «куди недотепному, злосливому та шкідливому до доброго чоловіка» [5, с. 127]. Отже, флоронім *чічка* в українській мові може об'єктивувати сему «добра людина».

Паремії *Одна квітка не зробить вінка; Один цвіт не робить весни* [18, с. 16]; *Один цвіт не робить вінка* [16, с. 273] стосуються як світу флори, так і світу людей. Значення одиницності є домінуючим, а флоронім *квітка* в цих пареміях є варіативним компонентом, пор.: *Один дуб у полі не ліс; Один у полі не воїн; Одна ластівка не робить весни* [16, с. 273]. Схожа ідеологема реалізується також в англійському паремійному корпусі, приміром: *One tap, no tap* [1]; однак англійських варіантів паремій із досліджуваним

флоронімом не зафіксовано. Паремія *Єдна росада, єдин цвіт, а ни єдино* [6, с. 52] указує на те, що в одній сім'ї виростають різні люди. Український флоронім *цвіт* у цій паремії містить конотацію «єдність», що не властиво англійському флороніму *flower*.

У діалектному словнику фразеологізмів З. Мацюк знаходимо яскравий приклад флороніма *квітка* в значенні «щось найкраще»: *Діти – мої квіти* [13, с. 7]; *Діточки як чічечки* [5, с. 5]. У прислів'ї *Діти, як квіти (цвіти): поливай, то ростимуть* [17, с. 117] теж вербалізоване порівняння дітей із квітами, які асоціюються з молодістю й тендітністю. Наступна паремія об'єктивує імпліцитне зіставлення, у якому флоронім *квітка* містить сему «краса», «щастя в здійсненні»: *Тоті цвіти красні, котрі зацвітають, тоді діти щасні, коли матір мають* [17, с. 112]. Побутовій свідомості носіїв англійської мови, реалізованій у фразеології, подібне порівняння не притаманне.

У фразеологічно вербалізованих українських народних уявленнях відображене спостереження над подібністю дітей і батьків. При цьому наводяться аналогії зі світу природи. Ці аналогії давнього походження, вони реалізують структурну формулу *яке А, таке й Б*, за якою твориться багато паремійних висловів: *Яке дерево, такі і його квіти, який батько, такі і його діти* [17, с. 11]; *Яке дерево, такі і його цвіти, які батьки, такі і їх діти* [17, с. 108]. Квіти в цьому разі розглядаються як частина певної рослини. Аналізований флоронім виступає однією з ланок поступального взаємозв'язку й слугує основою для зіставлення: «дерево – квіти → батько – діти». Англійській фразеології таке зіставлення не властиве.

Паремії *На цвіту пришиблено* [17, с. 351]; *[це] на цвіту прибитий* [24, с. 689]; *прибитий на цвіту* [9, с. 167]; *Не з кожного цвіточка ягідочка* [18, с. 116] вербалізують образні уявлення носіїв української мови про занехаяну змалку, недорозвинену, недоумкувату дитину. У цьому разі флоронім *цвіт* позначає «молодість, ранній вік» і відсутність «утілення розвитку у здійсненні» [12, с. 362]. Англійська ідіома *(to) nip sth in the bud* [28, с. 45; 29, с. 784] означає «зупинити чи знищити на ранній стадії розвитку». Флоронім *bud* вжито в ширшому значенні, ніж український флоронім *цвіт*, оскільки має додаткове значення «припинити щось, запобігти, поки ситуація не погіршилася».

У Франковій збірці «Галицько-руські народні приповідки» знаходимо порів-

няння дівочої краси й квітки: *Дівка як чічка* [4, с. 796]; *Дівочка як чічечка* [4, с. 800]; *Красна, як чічка в городі* [5, с. 408], де діалектний варіант флороніма *чічка* містить домінантний семантичний компонент «гарна, принадна», що слугує основою порівняння. У паремійних текстах української мови часто дівоча/жіноча врода зіставляється з квітом: *Дівчина, як квіточка: з нею рай, а чужої молодиці не займай*; *Людам – як повітка, а мені – як квітка* [18, с. 61]; *Жінка – як чічка, свіжа, як ягідка, як колосок, повна, прибрана, як пава* [5, с. 170]; *Твоя жінка – як повітка, а моя – як квітка* [17, с. 97]; *А в рум'яниці така сила, що всі квіти погасила* [17, с. 39]. Порівняння жінки й квітки в проаналізованому англійському матеріалі не знаходимо.

Через флоронім *цвіт* вербалізований узагальнений образ українського жіноцтва, наприклад, у таких фразеологізмах: *як цвіту в городі (по всьому світу)* [9, с. 188]; *Єсть того цвіту по всему світу*; *Є того цвіту по цілім світі* [18, с. 116]; *Як жінка умре, то жінку до гробу, як глину, а другу беру, як калину, бо єсть цвіту по всьому світу* [17, с. 98]. Досліджуваний флоронім містить сему «краса» в поєднанні із семою «множинність».

Швидкоплинність краси та вроди яскраво відображена в пареміях обох зіставляваних мов: *Дівка – квітка, поки не змарніла* [17, с. 32]; *Дівочий вік – як маків цвіт* [17, с. 33]; *Минають годки, що нюхали цвітки* [17, с. 154]; *Цвіт доки цвіте, доти й очі милує* [18, с. 117]; *Beauty is a fading flower* [7, с. 155]; *Beauty is a sort of bloom on a woman* [1]. У всіх цих пареміях досліджуваний флоронім містить сему «краса» та семи «нетривалість» і «швидкоплинність молодості».

Англійські ідіоми із флоронімом *flower* експлікують семи «розквіт сил, чудовий стан здоров'я»: *the flower of life – розквіт життя* [2, с. 430]; *in the flower of one's age (in the pink)* [3, с. 542]; *the bloom (blue) of the plum* [3, с. 146]; *in the bloom of youth* [27, с. 126]; українські ідіоми *цвітом цвісти* [22]; у *цвіті літ* [24, с. 939] об'єктивують семи «свіжість, краса, чари молодості». Таке образне вживання досліджуваного флороніма є універсальним – знаходимо його і в Святому Письмі, Старому Завіті Книги II Макавеїв: «*Та нині постарівсь я, ви ж, хвалити Бога, у цвіті віку*» (II Мк., 16:3) [19, с. 560].

Ототожнення квітки й поговірки передає позитивно конотовану характеристику прислів'я як окраси мовлення в складі української паремії: *Поговірка – квітка, пословиця –*

ягідка [17, с. 303]. Флоронім *квітка* реалізує сему «недовговічність» у пареміях, як-от *Се тільки цвіт, а ягідок пождім* [6, с. 378]; *Не з кожного цвіточка ягідочка* [18, с. 116]; *Аби цвіт, а ягідки будуть*; *То тільки цвіток, а впереди ягідки*; *То були тільки квіточки: підожди – побачиш і ягідки* [18, с. 116]; *Це ще тільки цвіт (квіточки), а ягідки будуть* [15, с. 197]. У той же час флоронім *квітка* протиставляється ягідці – результату, утілюючи еволюційний, градуальний компонент «можливість здійснення». Протиставлення «квітка – ягідка» у проаналізованих англійських фразеологізмах не виявлено.

Англійське прислів'я *Thought is the blossom; language the bud; action the fruit behind it* [1] вербалізує думку, що слова не повинні розходитись із ділом. У досліджуваній паремії, за спостереженнями З. Коцюби, простежуємо результат реалізації окремого випадку фундаментальної опозиції «слово – діло» [10, с. 243].

У фразеологізмах зіставляваних мов *the flowers of speech* [1]; *flowery phrases*; *keitni красномовства* [3, с. 342], *flowery style* [2, с. 431] реалізується домінантна сема квітки – «краса». Проте ці фразеологізми часто вживаються в іронічному значенні («кучеряві фрази», «пишномовний стиль»), тому досліджуваний флоронім набуває конотації надлишковості.

Протиставлення «брехня – правда» об'єктивоване в українському прислів'ї *Брехня часта, але пуста, а правда рідка, зате – як квітка* [17, с. 380]. У ньому правда порівнюється з квіткою, де елемент денотативного значення флороніма «гарна» вжито в поєднанні з атрибутом «рідка». В англійській мові таке протиставлення відсутнє.

Через флоронім *квітка* вербалізовано колективні уявлення носіїв української й англійської мов про такі поняття, як щедрість, справедливість, терпіння, дотепність, а подекуди й цинізм: *Generosity is the flower of justice*; *Щедрість – це цвіт справедливості* [7, с. 361]; *Humour is a fruit of wisdom; wit – the flower of intellect* [1]; шекспірівський вираз *the flower of chivalry/courtesy* [26, с. 266]; *Patience is a flower that grows not in every garden*; *Терпіння – це квітка, що росте не в кожному саду* [7, с. 216]. У зазначених фразеологізмах досліджуваний флоронім вжито в переносному значенні («щось найкраще, добірне»). В англійській паремії *A cynic is a man who, when he smells flowers, looks around for a coffin* [1] вербалізується опозиція «життя – смерть», що не властиво для української фразеології.

Паремії *No flowery road leads to glory; There is no pathway of flowers leading to glory; Дорога до слави не усипана квітками* [7, с. 294] репрезентують меліоративну сему «окраса», яка є її універсальною ознакою, у поєднанні із семою «легкість».

Експліцитну реалізацію постійного семантичного атрибута флороніма *квітка* («гарний», «добрий») спостерігаємо в таких українських пареміях: *Гарний цвіт не буде довго стояти при дорозі* [18, с. 116]; *На добрий цвіт бджола летить* [18, с. 116]; *І пчола на красний цвіт летить* [5, с. 812] у значенні «добру людину всі люблять». У проаналізованих англійських пареміях не зафіксовано вживання флороніма *flower* із подібним значенням.

Флоронім *flower* у структурі англійського фразеологізму *(the) flower of smth* [29, с. 451] має значення “*the finest or best part of smth*” [29, с. 451]. Він також може означати «гордість, прикрасу» родини чи компанії: *the flower of a family* [2, с. 430], *(the) flower of the flock* [3, с. 342]. Схожого значення може набувати й український флоронім *цвіт* [22], який у відповідних контекстах уживається на позначення кращих людей якогось суспільного середовища.

У ширшому сенсі англійські флороніми *bloom/flower* позначають щось найкраще, добірне, найсприятливіший час для чогось: *the flower of* [27, с. 498]; *the pick and flower* [3, с. 755]; *the bloom of, in the bloom of youth, the first bloom of love* [27, с. 126]. Так, в українській мові флоронім *квітка* теж уживається з подібним контекстуальним значенням. Ідіома *цвіт (сінь) землі* [14, с. 136] означає найкращих, найвидатніших представників народу; добірну частину певного товариства, суспільства; іноді вживається в іронічному значенні [22].

Паремізовані висловлювання (термін З. Коцюби [11, с. 57]) *Life is a flower* [26, с. 153] і *Life fades (withers) like a flower* [26, с. 153] нагадують про красу життя та про його скороминучість. Символічне порівняння життя з квіткою є універсальним, оскільки подібне знаходимо в Біблії: «*Чоловік бо – дні його, немов билина: квітне, мов квітка в полі. Потягне над ним вітер, і його немає, і місце, де він був, його не впізнає більше*» (Пс 103:15–16) [19, с. 677].

Флоронім *квітка* вжито в денотативному значенні в українських пареміях: *Чоловік любить нести домів сніп, а бджола – цвіт* [17, с. 102]; *Чоловік по світу, як бджола по цвіту* [17, с. 203]; *Бджоли раді цвіту, люди – літу* [23, с. 52]. Внутрішнє порівняння закла-

дене у структурі цих паремій: тема працьовитості людини об’єктивована через порівняння її з бджолою. Об’єктивно наявний сценарій існування комахи став донорським когнітивним сценарієм для образної реалізації певного аспекту людського життя.

Паремізоване висловлювання *A flower among thorns sends forth a very sweet smell* [26, с. 112], уперше вжите у творах В. Шекспіра, містить флоронім *flower* із семою «запах», який є одним із компонентів семантичної структури аналізованого флороніма. У приказках *Кожен цвіт має свій запах* [18, с. 116]; *Painted flowers have no scent* [7, с. 386]; *Мальовані квіти не дають запаху* [18, с. 116] досліджуваний флоронім вжито в прямому й переносному значенні, а отже, ці паремії можуть уживатися відносно світу людей.

Наступні паремії описують реальність, яка часом виявляється несправедливою: *Не раз із кропивою і красний цвіт зривають* [18, с. 116]; *Цвіти збирають – не вибирають* [18, с. 117]; *Гарний цвіт не буде довго стояти при дорозі* [18, с. 116]. У них флоронім *квітка* містить базову сему «краса». Паремія *Квітки колючі найбільш живучі* [18, с. 116] за допомогою пейоративного атрибута «колюча» контекстуально вербалізує логему «слід захищатися, щоб вижити». Паремізоване висловлювання, уведене в ужиток В. Шекспіром, *To pluck a flower from among nettles* [26, с. 112] показує протиставлення позитивно конотованого флороніма *flower* негативно конотованому флороніму *nettles*. У всіх наведених фразеологізмах досліджуваних мов може реалізуватися пряме й переносне значення флороніма *квітка*.

У протиставленні *Підлеслива людина – гадюка під квітками* [17, с. 387] експліцитна характеристика квітки, її меліоративна сема «краса» протиставляється імпліцитній пейоративній семі «підступність», реалізованій у семантичній структурі зооніма *гадюка*. Загалом флоронім *квітка* є позитивно конотованим, проте в побутовій свідомості носіїв досліджуваних мов нема чіткої межі між добром і злом або їхнього чіткого протиставлення: *З однієї квітки бере яд змія, а бджола – мед* [18, с. 116]. Флоронім *квітка* не є джерелом добра чи зла. Це спостереження підтверджує висновок З. Коцюби про те, що в побутовій свідомості носіїв слов’янських, германських і романських мов немає чітко структурованих опозиційних зв’язків у протиставленні «добро – зло» [11, с. 164].

Просторічні, сленгові фразеологізми-історизми *flower people BrE / children AmE*

[27, с. 498–499] у британському й американському варіантах англійської мови позначають молодих завітчаних людей-хіппі, а квітка символізує прихильність людей до миру. Проте *flower child* [20, с. 125] може означати будь-яку людину, яка не здатна впоратись із дійсністю через її тендітність, слабкість. Відповідно *flower power* [27, с. 498–499] символізує силу представників контркультури, так званих *flower people*, які пропагували шлях любові й ненасильства в надії змінити американське суспільство в 60-х рр. XX століття й активно виступали проти війни у В'єтнамі [20, с. 125]. Це фразеологічні ідіоматичні реалії, у яких флоронім *квітка* репрезентує сему «молодість» і позитивні конотації, крім цього, *квітка* в цих прикладах є символом добра, любові, свободи, що становлять додаткові компоненти її семантики.

В українському фразеологізмі *квітку прищипити* [9, с. 160]; *прищипувати (прищипити) квітки(-у)* [9, с. 702] флоронім *квітка* набуває негативних конотацій, оскільки ідіома має значення «насміхатися, давати клички кому-небудь, ображати когось в'їдливими репліками, дошкульними словами». Проте аналізований флоронім у цьому фразеологізмі є варіативним компонентом (пор: *прищипувати ганлик, латку* [9, с. 702]) і не відіграє суттєвої ролі в його тлумаченні.

Американському варіанту англійської мови притаманний сленговий вираз *to sprinkle the flowers* [3, с. 883; 2, с. 430], який має значення «роздавати хабарі, підмазувати, підмогоричувати». Ще кілька сленгових виразів (як-от *blooming* [27, с. 126]; *blooming well* [25, с. 340]) уживаються як евфемізм до *bloody*. Британське *flowery* – скорочена форма від *flowery dell* [25, с. 340], яке римується із *cell*, означає тюремну камеру, а застаріле *Tyburn blossom* [3, с. 974] уживається на позначення молодого злодія, юного правопорушника, тоді як атрибут *Tyburn* походить від назви місця прилюдних страт у Лондоні до 1783 р. Сленговий вираз *bloomer/blooming error* [25, с. 409] означає грубу помилку, а *grog-blossom* [25, с. 154] позначає червоний ніс п'яниці. Отже, унаслідок негативних асоціацій досліджуваний флоронім набуває негативного забарвлення, що не притаманне українській побутовій свідомості.

Досліджуваний флоронім в обох мовах може вживатися в термінологічному значенні. Приміром, термін *flower of the winds (роза вітрів)* [2, с. 430] уживається в морській справі, а зображення рози вітрів формою

нагадує квітку. Друкарський термін *printer's flower* (віньєтка, графічна прикраса в кінці книги [3, с. 776; 2, с. 430]) утворився внаслідок того, що, як правило, сюжетом для віньєток є рослинні мотиви.

Висновки з проведеного дослідження. Флоронім *квітка* в ідіомах і пареміях англійської й української мов може вживатися як у денотативному, так і в переносному чи символічному значеннях. У колективних уявленнях носіїв обох мов, вербалізованих у фразеологізмах, реалізуються такі спільні семантичні компоненти: краса, свіжість, розквіт; атрибути «гарна, колюча, пахуча», які іноді можуть бути елементами денотативного значення. Такі конотативні компоненти семантики, як чари молодості, здоров'я, щось найкраще та швидкоплинність вроди/краси/життя, є універсальними. Флоронім *квітка* є смисловим компонентом концептів *щедрість, справедливість, терпіння, слава*. Позитивна конотованість флороніма *квітка* може слугувати основою для фразеологічної об'єктивації таких опозицій, як «слово – діло», «добро – зло». Лише в українській фразеології смислотворча роль флороніма *квітка* реалізується в таких контекстах: дитинство, працелюбність, багатоманіття проявів життя, несправедливість життя. Аналізований флоронім слугує основою для вербалізації опозиції «брехня – правда» й об'єктивації збірного образу українського жіноцтва. Характерними для англійської мови є такі фразеологічно вербалізовані конотативні компоненти семантики досліджуваного флороніма: щось найдобріше, найсприятливіший час для чогось, щось зайве. Проте в англійській мові флоронім має низку негативних конотацій, які втілюються в сленгових сполученнях. Флоронім *flower* є символом добра, любові, свободи і в складі ідіом і паремій англійської мови може вербалізувати опозицію «життя – смерть». Перспективним є зіставне дослідження семантики флоронімів-гіпонімів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Англо-русский словарь цитат, пословиц, поговорок и идиом. URL: http://aphorisms_en_ru.academic.ru/.
2. Англо-український словник: У 2 т. Близько 120000 слів / уклад М. Балла. К.: Освіта, 1996. Т. 1. 752 с.
3. Англо-український фразеологічний словник / уклад. К. Баранцев. 3-тє вид., стер. К.: Т-во «Знання», КОО, 2006. 1056 с.
4. Галицько-руські народні приповідки: У 3-х т. / Зібрав, упоряд. і пояснив І. Франко. 2-е видання. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. Т. 1. 832 с.

5. Галицько-руські народні приповідки: У 3-х т. / Зібрав, упоряд. і пояснив І. Франко. 2-е видання. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. Т. 2. 818 с.
6. Галицько-руські народні приповідки: У 3-х т. / Зібрав, упоряд. і пояснив І. Франко. 2-е видання. Львів: видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. Т. 3. 699 с.
7. Дубенко О. Англо-американські прислів'я та приказки: посіб. для студ. та викладачів вищ. навч. закл. Вінниця: Нова Книга, 2004. 416 с.
8. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: словник-довідник. К.: Довіра, 2006. URL: http://ukrlit.org/slovnuk/zhaivoronok_znaky_ukrainskoi_etnokultury.
9. Коломиец Н., Регушевский Е. Словарь фразеологических синонимов / под ред. В. Винника. К.: Рад. шк., 1988. 200 с. На укр. яз.
10. Коцюба З. Прислів'я як концепт. *Studia Linguistica*: Зб. наук. праць. Вип. 5. Ч. 2. К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2011. С. 240–244.
11. Коцюба З. Рефлексія побутової свідомості в різномовному проverbs'яльному просторі (від універсального до національного): монографія. Львів: ДП «Видавничий дім «Укрпол», 2010. 472 с.
12. Купер Дж. Энциклопедия символов. Серия «Символы». Кн. IV. М.: Ассоциация духовного единения «Золотой Век», 1995. 411 с.
13. Мацюк З. Із народу не викинеш: Діалектний словник фразеологізмів. Луцьк: РВВ «Вежа», 2006. 136 с.
14. Олійник І., Сидоренко М. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний словник. Київ: Радянська школа, 1971. 351 с.
15. Олійник І., Сидоренко М. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник. Київ: Рад. шк., 1991. 400 с.
16. Прислів'я та приказки: Взаємини між людьми / Упоряд. М. Пазяк. К.: Наук. думка, 1991. 440 с.
17. Прислів'я та приказки: Людина. Родинне життя. Риси характеру / Упоряд. М. Пазяк. К.: Наук. думка, 1990. 528 с.
18. Прислів'я та приказки: природа. Господарська діяльність людини / Упоряд. М. Пазяк. К.: Наук. думка, 1989. 480 с.
19. Святе Письмо Старого та Нового Заповіту. Повний переклад, здійснений за оригінальними єврейськими, арамейськими та грецькими текстами. Ukrainian Bible 63 DC. United Bible Societies. 1992 – 50M. 1070 + 352 с.
20. Маккей А. и др. Словарь американских идиом: 8000 единиц. СПб.: Издательство «Лань», 1997. 464 с.
21. Словник української мови: в 11 тт. URL: http://ukrlit.org/slovnuk/slovnuk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh.
22. «Словники України» on-line Український лінгвістичний портал. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>.
23. Українські прислів'я та приказки / Упоряд. С. Мишанич, М. Пазяк. К.: Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1984. 392 с.
24. Фразеологічний словник української мови / Уклад.: В. Білоноженко та ін. К.: Наук. думка, 1993. 984 с.
25. Ayto J. The Oxford Dictionary of Slang. Oxford University Press Inc., New York, 1998. 474 p.
26. Dent R.. Shakespeare's Proverbial Language: An Index. Berkeley: University of California Press., 1981. 289 p.
27. Longman Dictionary of English Language and Culture. 6th impression. Longman: Pearson Education Ltd, 2003. 1568 p.
28. Longman Idioms Dictionary. Edinburgh: Longman, 1998. 398 p.
29. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / 5th ed. / Ed. by Jonathan Crowther. Oxford: Oxford Univ. Press, 1995. 1428 p.
30. The Oxford Dictionary of English Proverbs / 5th ed. / Ed. by Jennifer Speake. Oxford: Oxford Univ. Press, 2008. 625 p.